

Tezaurus dziedzictwa kulturowego.
Prezentacja narzędzia
wspomagającego tworzenie i
wykorzystanie baz danych.

Cel projektu

Opracowanie tezaurusa hierarchicznego dla pojęć z zakresu dziedzictwa kulturowego, służącego poprawie efektywności tworzenia i przeszukiwania zasobów cyfrowych zarówno o charakterze ustrukturyzowanym, jak i wolnotekstowym.

Stworzenie narzędzia wspólnego dla wielu instytucji zajmujących się dokumentacją dziedzictwa kulturowego, które obecnie, w procesie digitalizacji zbiorów, dostrzegły potrzebę stosowania standardów językowych, do tej pory formułowanych indywidualnie i bez szerzej zakrojonych konsultacji międzyinstytucjonalnych, a więc niespójnych.

Dzieło sztuki i zabytek kultury jako obiekt o charakterze wielowarstwowym - opisowi i analizie poddane zostają różne aspekty: formalne, funkcjonalne, ideowe i estetyczne.

Dzieło sztuki i zabytek kultury jako obiekty hierarchiczne, których poszczególne elementy pozostają wobec siebie w relacji, dopełniają się, ale mogą też reprezentować różne gatunki sztuk lub funkcjonować jako samodzielne obiekty.

Zmiany funkcji i formy zabytków w czasie – np.

- Dawny kościół benedyktynów we Wrocławiu, ob. muzeum
- Dawny kościół NMP w Muenchenbergu, ob. biblioteka
- Dawny kościół św. Marcina w Bielefeld, ob. restauracja
- Dawny kościół św. Maksymiliana w Trewirze, ob. hala sportowa
- Sarkofag Teodoryka, dawna wanna rzymska

„Linearność” zjawisk z zakresu kultury i sztuki, powodująca nieostrość definicji a binarność zapisu cyfrowego.

Por. Werner Moeller, *Kunstwerk, Kunstgeschichte und Computer*, 1987: komputer może wspomagać pewne działania z zakresu historii sztuki, ale generalnie najważniejsza w dziele jest idea— „nieopisywalna”, którą percepujemy jedynie w procesie oglądania

W systemach cyfrowych konieczność wyboru pomiędzy funkcjonującymi do tej pory tradycyjnie różnymi terminami na określenie jednego artefaktu, przy czym nie są to terminy synonimiczne, np.

„krzesło Petrarki” (według *Słownika terminologicznego sztuk pięknych*) i „fotel Petrarki” (według *Słownika terminologicznego mebli*)

Zmiany aparatu pojęciowego

Częściowa dezaktualizacja stosowanej od XVIII wieku klasyfikacji sztuk, opartej na podziałach gatunkowych: architektura, rzeźba, malarstwo. Terminy te, i ich pochodne, z jednej strony nie oddają złożoności zjawisk artystycznych (na przykład pomnik bywa definiowany jako „dzieło rzeźbiarskie” lub „architektoniczno-rzeźbiarskie”), z drugiej zaś - nie są już w stanie w pełni odzwierciedlić ich obecnej różnorodności, z czym wiążą się np. wątpliwości w klasyfikowaniu dzieł fotografii czy sztuki konceptualnej.

Problem relacji pomiędzy funkcjonującym współcześnie pojęciem a uwarunkowanym historycznie zjawiskiem (np. odnośnienie pojęcia typu „rzemiosło artystyczne” do zjawisk średniowiecznych lub nowożytnych).

Problem rozróżnień gatunkowych

Gatunek nie odnosi się do typu obiektu, tylko do pewnego zakresu działalności ludzkiej.

Definicja pojęcia „architektura”:

„sztuka i umiejętność artystycznego kształtowania budowli; w szerszym znaczeniu twórcze kształtowanie przestrzeni dla potrzeb człowieka [...]” (*Słownik terminologiczny sztuk pięknych*, 2007)

Od oparcia struktury słownika na podziałach gatunkowych odeszły słowniki formułowane w krajach anglojęzycznych przez The Getty i Collection Trust

Budowa British Museum Object Names Thesaurus (Collection Trust)

agricultural/subsistence(includes agricultural equipment, gathering equipment, hunting equipment, fishing equipment, irrigation equipment)

animal equipment(includes equestrian equipment)

animal/vegetal remains(includes human remains)

architecture(includes hydraulic equipment)

arms/armour

artefact

childcare equipment

communications equipment(includes art/writing equipment, audio/visual equipment)

component (includes fixture/fitting)

container(includes vessel)

costume(includes personal accessory)

culinary equipment

currencyfire/fire-lighting equipment

food product

furniture/furnishings

games/sporting equipment

instrumentlighting equipment

cd. verte

miscellaneous equipment (includes ornament)

performance arts(includes dance equipment, music equipment)

personal ornament(includes jewellery)

production/replication(includes cobbling equipment, jewellery-making equipment, pottery-making equipment, tool/implement, textile crafts)

religious/ritual equipment(includes ceremonial equipment [np],circumcision equipment, divination equipment, incense equipment, marriage equipment, offering equipment)

sample

science/medicine (includes circumcision equipment, horological equipment, medical/medicine equipment, surgical equipment)

sculpture

social control equipment

stimulant/narcotic equipment(includes alcohol equipment, betel equipment, coffee equipment, lime equipment, opium equipment, smoking equipment, snuff equipment, tea equipment

tobacco equipment)

textile

toilet/cosmetic equipment(includes tattooing equipment)

transport/carrier

visual representation

Ogólny schemat budowy słownika Art and Architecture Thesaurus (The Getty)

ASSOCIATED CONCEPTS FACET

Hierarchy: Associated Concepts

PHYSICAL ATTRIBUTES FACET

Hierarchies: Attributes and Properties, Conditions and Effects, Design Elements, Color

STYLES AND PERIODS FACET

Hierarchy: Styles and Periods

AGENTS FACET

Hierarchies: People, Organizations

ACTIVITIES FACET

Hierarchies: Disciplines, Functions, Events, Physical and Mental Activities, Processes and Techniques

MATERIALS FACET

Hierarchy: Materials

OBJECTS FACET

Hierarchies: Object Groupings and Systems, Object Genres, Components

Built Environment: Settlements and Landscapes, Built Complexes and Districts, Single Built Works, Open Spaces and Site Elements

Furnishings and Equipment: Furnishings, Costume, Tools and Equipment, Weapons and Ammunition, Measuring Devices, Containers, Sound Devices, Recreational Artifacts, Transportation Vehicles

Visual and Verbal Communication: Visual Works, Exchange Media, Information Forms

Opis metrykalny dzieła sztuki wymaga bardzo starannego rozróżnienia kategorii klasyfikacyjnych takich jak: typ dzieła, materiał, technika.

Należy dążyć do tego, żeby pojęcia z różnych kategorii klasyfikacyjnych nie były mieszane w obrębie hierarchii.

np.

architektura – architektura sakralna – kościół

gdzie „architektura” jest określeniem dyscypliny, „kościół” określeniem obiektu – klasyfikacją rzeczową

W tworzonym w IHSz UWr słowniku struktury budowane są od pojęć węższych „w górę”. Pojęcia najwyższe nie zostały jeszcze sformułowane.

Pewną zasadniczą organizację wprowadzają działy tezaurusa (konsekwencja przyjętej klasyfikacji „midasowskiej” – niem. pojęcie *Thesaurusbereich*):

- dyscyplina
- klasyfikacja rzeczowa
- klasyfikacja formalna
- materiał
- technika
- heraldyka
- w najbliższym czasie planowane: ornament i emblematyka (wyróżnienie trzech ostatnich kategorii wynika z ich szczególnego charakteru: mają charakter samodzielnych encji i nigdy nie są związane z określonym typem obiektu) – ornament malowany, wyrzeźbiony, opisany wierszem

Różnorodność modeli opisu wolno tekstowego (katalogowy, inwentaryzacyjny, analityczny).

Wielość standardów metadanych (Dublin Core, Object ID, CDWA itd.).

Niejednoznaczność stosowanych określeń (np. zespół architektoniczny, dekoracja malarska, zdobienia snycerskie).

Różny poziom doprecyzowania określenia obiektu.

Karta obiektu: opis obiektu muzealnego

Identyfikator obiektu klasyfik

demo129 dobro

Nazwa obiektu, tytuł

Akwarela-"Stogi siana na podwórku gospodarstwa Jak Morunia w Kuźnicy Wąsowskiej"

Twórca [autor, wytwórnia, wydawca ...]

Nazwisko, nazwa	Uwagi	Rola
Prauss Stanisław		malarz

Miejsce powstania, znalezienia ...

Nazwa	Uwagi	Typ
Polska		kraj
Kuźnica Wąsowska		miejscowo

Klasyfikacja GUS **Właściciel**

Sztuka Muzeum Danych

Dział **Aktualna lokalizacja**

Magazyn zbiorów MKZ (Magazyn k)

Szczegółowy opis obiektu muzealnego

Analogie Archeologia Bibliografia Cykl Datowanie (uzup.)
 Dokumentacja fotograficzna Dawni właściciele Historia Inne nazwy, tytuły
 Inne numery Karta konserwatorska Miejsce przechowywania Nalepki, znaki
 Napisy **Opis fizyczny** Pierwowzór Pochodzenie Słowa kluczowe
 Stan zachowania Sygnatury Tłumaczenie Treść
 Uwagi dodatkowe Wizerunki Wycena
 Wymiary (uzup.), format, rzadkość, oś Wystawy Zmiana dziaku

Akwarela przedstawia fragment chłopskiego obejścia otoczonego drewnianym płotem. W kolorystyce dominują brązy i beże. Na pierwszym planie znajduje się obszerne podwórko, na którym z prawej strony leżą porzucane długie drewniane brązowe bele, stoi pieńek do rąbania drewna, z lewej strony widać fragmenty dwóch dużych beżowo-brązowych stogów siana. W głębi z lewej strony znajduje się długi brązowy budynek z czterospadowym dachem krytym strzechą, z niewielkim ciemnym otworem drzwiowym. Z prawej strony stoi mały beżowy budynek, również bez okien, jasnobrązowymi jednoskrzydłowymi drzwiami i ciemnobrązową słomianą strzechą, wzmocnioną na szczycie kilkoma drewnianymi belkami. Ponad dachami, z prawej strony widać zgniżelone korony rosnących za obejściem drzew. Niebo zasnute jest biało-beżowymi chmurami. Na dole z lewej strony znajdują się dopisane miękkim ołówkiem w dwóch wierszach podpis i data: "S. Prauss 1930".

Biurow Usług Informatycznych S SOFT. ul. P. Pic...

Wybór haseł jest wynikiem bieżącej praktyki dokumentacyjnej i opiera się w dużej mierze na istniejących listach indeksowych, powstałych w trakcie prowadzonych w ostatnich latach prac inwentaryzacyjnych.

W słowniku zostaną pominięte elementy klasyfikacji ikonograficznej.

W bazach danych posługujących się słownikiem klasyfikacja rzeczowa jest stosowana zawsze na dwóch poziomach szczegółowości – przynajmniej dwupoziomą klasyfikację typologiczną przyjmuje większość standardów klasyfikacyjnych, w tym Core Data Index to Historic Buildings and Monuments of the Architectural Heritage, Object ID i Categories for the Description of Works of Art.

Dotyczy przede wszystkim takich dziedzin, jak klasyfikacja rzeczowa dzieł sztuki, oparta na ich formie lub funkcji, oraz materiał i technika ich wykonania.

Struktura słownika umożliwia jednoznaczne rozwiązanie takich problemów, jak przynależność pojęcia do różnych hierarchii, polisemia oraz przyporządkowanie hasła określonym kategoriom opisu w bazie danych.

Kategorie definiujące pojęcie w standardzie MIDAS:

- dział Tezaurusu (kategoria MIDAS nr 0060),
- pojęcie definiowane – deskryptor (preferred term; kategoria MIDAS nr 0101),
- definicja (scope note, kategoria MIDAS nr 0180),
- pojęcie szersze (broad term, kategoria MIDAS nr 0301),
- deskryptor powiązany z danym (related terms, kategoria MIDAS nr 0401),
- askryptor (non-preferred term, kategoria MIDAS nr 0701),
- pojęcie węższe (narrow term, kategoria MIDAS nr 0801).

przeglądarka		
	baza	dyskusja
THE-nr-dok.	0000	15916159
pojęcie zalecane	0101	
pojęcie nadrzędne	0301	
poj. nadrzędne-nr.dok.	0300	
pojęcie podrzędne	0801	
poj. podrzędne-nr.dok.	0800	
wyższe poj. nadrz.	0360	
wyższe poj. nadrz.-nr dok.	0361	
definicja	0180	
skrót tytułu	8330	
tom/strona	8334	
nr ilustracji	8340	
pojęcie związane	0501	
pojęcie związane-nr. dok	0500	
autor dokumentu	9904	
fotografia	8450	
nr zdjęcia	8470	
administrator	8460	
fotograf	8490	
Dział tezaury	0060	
pojęcie niezalecane	0701	
dyskusja	099a	

Z wyjątkiem deskryptora, wprowadzanie danych następuje poprzez kopiowanie z indeksu

Hierarchia T

tiara
tiara
tilting chest
tkactwo
tkanina
 tkanina bawelniana ↕
 aksamit ↕
 bagazja
 barchan
 batyst
 cerata
 chiné
 cwelich
 cyc
 drelich
 dyma
 flanela
 kanafac
 mora
 muślin
 muzulbas
 nankin
 perkal
 plótno ↕
 kaffa
 serzynek
 ryps
 woal
 tkanina dekoracyjna ↕
 tkanina dwustronna ↕
 tkanina jedwabna ↕
 tkanina konopna ↕
 tkanina lniana ↕
 tkanina lniano-bawelniana ↕
 tkanina półjedwabna ↕
 tkanina półwełniana ↕
 tkanina wełniana ↕
 tkanina wigoniowa
 tkanina z ornamentem drukowanym ↕
tkanina
tkanina bawelniana
 aksamit ↕
 bagazja
 barchan
 batyst

plótno

Google™ This page is in Polish. Translate it using Google Toolbar? [Learn more](#) Translate

Szukaj Hierarchia Pomoc Strona główna Wyloguj

przeglądarka **baza** dyskusja

the015915697

pojęcia szersze: tkanina bawełniana
tkanina konopna
tkanina lniana

plótno

pojęcia węższe: kaffa
serzynek

dział tezauryusa:
materiał

skrótowa definicja:

literatura:
Słownik terminologiczny sztuk pięknych, red. S. Kozakiewicz, 1976 s. 368

autor dokumentu: Stanicka-Brzezicka, Ksenia

data modyfikacji:

Attached to a Table Cell

Gotowe Internet | Tryb chroniony: włączony 100%

Google™ This page is in Polish. Translate it using Google Toolbar? [Learn more](#)

Translate

rylec grawerski podwójny
rylec grawerski soczewkowy
rylec grawerski czworokątny
rylec grawerski fasetowy
rylec grawerski nożowy
rylec grawerski okrągły
rylec grawerski płaski
rylec grawerski podwójny
rylec grawerski soczewkowy
rynek
ryps
ryps
rysunek
 abrys
 delineacja
 rysunek o dwóch ołówkach
 rysunek o trzech ołówkach
 szkic ↕
 synopsis
rysunek
rysunek kredą
rysunek o dwóch ołówkach
rysunek o trzech ołówkach
rysunek ołówkiem grafitowym
rysunek ołówkiem metalowym
rysunek pędzlem
rysunek piórkiem
rysunek sangwiną
rysunek węglem
ryton
ryzalit
 ryzalit boczny ↕
 ryzalit pozorny
 ryzalit środkowy
ryzalit boczny
 ryzalit narożny
ryzalit narożny
ryzalit pozorny
ryzalit środkowy

Szukaj Hierarchia Pomoc Strona główna Wyloguj

dokumenty

the 015910156, rysunek

the 015910158, rysunek

The screenshot shows a web browser window with the following elements:

- Browser Address Bar:** Displays "Lista" and navigation icons (Home, Back, Forward, Print, Stop, Refresh, Stop, Home, Security, Tools).
- Google Search Bar:** Contains the text "Google™ This page is in Polish. Translate it using Google Toolbar? [Learn more](#)" and a "Translate" button.
- Navigation Menu:** Includes links for "Szukaj", "Hierarchia", "Pomoc", "Strona główna", and "Wyloguj".
- Search Results:** A tab labeled "dokumenty" is active. The results list two items:
 - the 015904683, tkanina (tynktura)
 - the 015915991, tkanina
- Vertical Scrollbar:** Located on the right side of the content area.
- Page Number:** The number "1" is centered at the bottom of the page.

- stodola
- budowla inwentarska
 - obora
 - stajnia
- budowla inżynieryjna
 - mur
- budowla mieszkalna
 - budynek jednorodzinny
 - budynek wielorodzinny
 - budynek zamieszkania zbiorowego
 - bungalow
 - chałupa
 - czworak
 - dom ogrodnika
 - dwór
 - kamienica
 - pałac
 - pensjonat
 - siedziba typu willowego
 - wieża mieszkalna
 - willa
 - zamek
- budowla militarna
 - budowla obronna
 - dwór obronny
 - gród
 - zamek
 - budowla wojskowa
- budowla o funkcji pomocniczej
 - garaż
 - kuchnia
 - wozownia
- budowla obronna
 - dwór obronny
 - gród
 - zamek
- budowla ogrodowa
 - altana
 - budowla do upraw ogrodowych
 - budowla ogrodowa o funkcji gospodarczej
 - budowla ogrodowa o funkcji hodowlanej
 - budowla ogrodowa o funkcji mieszkalnej
 - budowla ogrodowa o funkcji rozrywkowej
 - budowla ogrodowa o funkcji widokowej
 - budowla sztafażowa

przeglądarka baza dyskusja

the015915273

pojęcia szersze: fotel

fotel kątowy

używaj zamiast: fotel biurowy

fotel gabinetowy

dział tezaurusa:

klasyfikacja rzeczowa

skrótowa definicja:

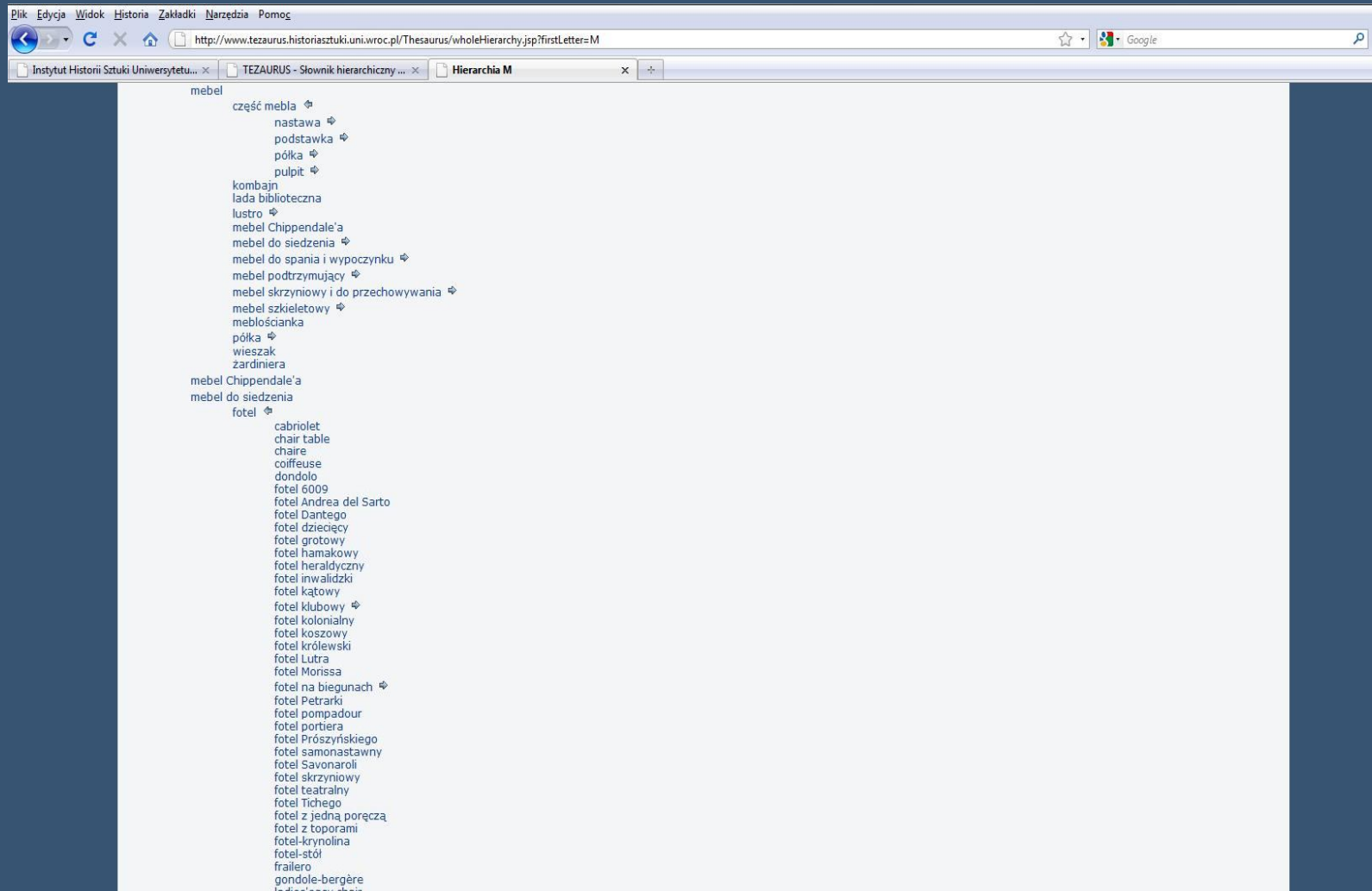
literatura:

Grzeluk, Słownik mebli, 2000 s. 40-41

autor dokumentu: Stanicka-Brzezicka, Ksenia

data modyfikacji:

Attachment Task Cell

The screenshot shows a web browser window with the URL <http://www.tezaurus.historiasztuki.uni.wroc.pl/Thesaurus/wholeHierachy.jsp?firstLetter=M>. The browser tabs include 'Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu...', 'TEZAURUS - Słownik hierarchiczny ...', and 'Hierachia M'. The main content area displays a hierarchical list of furniture items (mebel) in Polish, with some items having expandable arrows. The list includes:

- mebel
 - część mebla
 - nastawa
 - podstawa
 - półka
 - pulpit
 - kombajn
 - łada biblioteczna
 - lustro
 - mebel Chippendale'a
 - mebel do siedzenia
 - mebel do spania i wypoczynku
 - mebel podtrzymujący
 - mebel skrzyniowy i do przechowywania
 - mebel szkieletowy
 - meblościanka
 - półka
 - wieszak
 - zardiniera
 - mebel Chippendale'a
 - mebel do siedzenia
 - fotel
 - cabriolet
 - chair table
 - chaire
 - coiffeuse
 - dondolo
 - fotel 6009
 - fotel Andrea del Sarto
 - fotel Dantego
 - fotel dziecięcy
 - fotel grotowy
 - fotel hamakowy
 - fotel heraldyczny
 - fotel inwalidzki
 - fotel kątowy
 - fotel klubowy
 - fotel kolonialny
 - fotel koszowy
 - fotel królewski
 - fotel Lutra
 - fotel Morissa
 - fotel na biegunach
 - fotel Petrarki
 - fotel pompadour
 - fotel portiera
 - fotel Prószyńskiego
 - fotel samonastawny
 - fotel Savonaroli
 - fotel skrzyniowy
 - fotel teatralny
 - fotel Tichego
 - fotel z jedną poręczą
 - fotel z toporami
 - fotel-krzesełko
 - fotel-stół
 - frailero
 - gondole-bergère
 - ladieseasy chair

Budowa hierarchii polega na doprecyzowaniu typu obiektu. Struktury formułowane są oddolnie i nie prowadzą jeszcze do szczytu hierarchii, która docelowo uwzględni relacje taksonomiczne i mereologiczne (Juliusz Kulikowski, Podstawy strukturalnego opisu zasobów rozproszonych baz wiedzy, Infobazy 2005) a nie ontologiczne.

Każde hasło ma własny dokument – własny numer id.

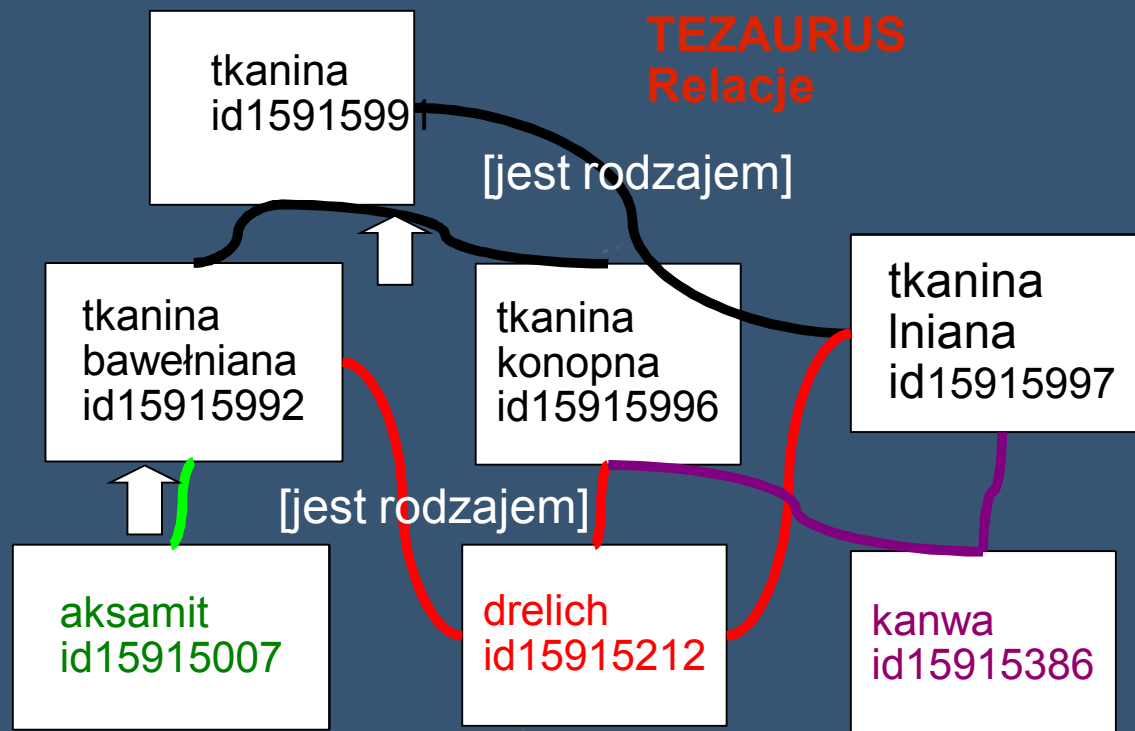
Tezaurus może być wykorzystywany do przeszukiwania zasobów poza bazami danych.

Może być konwertowany na formaty rdf.

TEZAURUS
Format danych

blk= the
0000= 15915991
0101= tkanina
9904= Stanicka-Brzezicka,Ksenia
0060= materiał
blk= the
0000= 15915212
0101= drelich
0301= tkanina bawełniana
0300= 15915992
0301= tkanina konopna
0300= 15915996
0301= tkanina lniana
0300= 15915997
9904= Stanicka-Brzezicka,Ksenia
0060= materiał
0000= 15915996
0101= tkanina konopna
0301= tkanina
0300= 15915991
0801= cwelich
0800= 15915181
0801= drelich
0800= 15915212
0801= kanwa
0800= 15915386
9904= Stanicka-Brzezicka,Ksenia
0060= materiał

TEZAURUS
Relacje

RDF
Triples of Knowledge

Tkanina bawełniana jest rodzajem tkaniny
.....
Drelich jest rodzajem tkaniny bawełnianej
Drelich jest rodzajem tkaniny lnianej
Aksamit jest rodzajem tkaniny bawełnianej
.....

Tezaurus udostępniany jest w systemie architektury trójwarstwowej (three-layer architecture):

- komponent back-end - źródło danych (aplikacja) obsługiwane przez Microsoft SQL Server Management Studio Express; zastosowanie popularnej, darmowej, łatwej w obsłudze aplikacji pozwoliło na zmniejszenie zakresu koniecznej ingerencji w administrowanie danymi i strukturę bazy po stronie zewnętrznej obsługi informatycznej systemu; komponent zainstalowany jest na jednym z komputerów pracowni Instytutu Historii Sztuki działającym w oparciu o system Windows XP;
- dane są udostępniane klientowi za pośrednictwem serwera webowego Apache Tomcat, posadowionego na serwerze Instytutu, działającym w oparciu o system Linux; komunikacja ze źródłem danych następuje przez sterownik ODBC.
- komponent front-end - przeglądarka MIDAS Browser, posadowiona na serwerze Instytutu, zoptymalizowana do programu Internet Explorer 7.0, pozwalająca na prowadzenie kwerend w zasobach danych (bez rejestracji użytkownika) oraz wprowadzanie i edycję danych (po zalogowaniu użytkownika z odpowiednimi uprawnieniami).

Słownik ma strukturę otwartą, umożliwiającą jego stałą rozbudowę.

Poszczególne hasła mogą być opatrywane krótką definicją, bibliografią lub zdjęciem.

Obsługujące słownik oprogramowanie pozwala na prowadzenie dyskusji nad strukturą pojęć.

Plik źródłowy tezaurusa jest udostępniany wszystkim zainteresowanym i w wersji do eksportu nie zależy od technologii.

Przewiduje się możliwość tłumaczenia tezaurusa na inne języki.